

Ֆրիդոմհաուզի «Ազատությունը աշխարհում 2016 թ. ինդեքս»

«Ֆրիդոմհաուզը» (Freedom House)-ը 2016թ. հունվարի 27-ին հրապարակել է «Ազատությունը աշխարհում 2016» (Freedom in the World 2016) տարեկան զեկույցը¹, որում ներկայացվում է աշխարհի 195 երկրում և 15 տարածքում անհատների քաղաքական իրավունքների և քաղաքացիական ազատությունների համեմատական գնահատականը: Հայաստանի, ինչպես նաև Վրաստանի և Ադրբեջանի համար այս ինդեքսը գնահատվում է սկսած 1992թ-ից:

Ինդեքսի գնահատման մեթոդաբանությունը. Հաշվարկման հիմքում ընկած են 25 ցուցանիշներ, որոնցից յուրաքանչյուրի գնահատման արդյունքում երկրին կամ տարածքին տրվում է 0-ից մինչև 4 միավոր, այսինքն՝ որևէ երկրի առավելագույն համախառն գնահատականը կարող է կազմել 100 միավոր: Ստացված գնահատականների հիման վրա յուրաքանչյուր առանձին երկրի համար հաշվարկվում է երկու՝ «**Քաղաքական իրավունքների**» և «**Քաղաքացիական ազատությունների**» ինդեքսներ, որոնց միջինը կազմում է տվյալ երկրի միասնական՝ «**Ազատությունը աշխարհում**» վարկանիշը (ինդեքսը): Վերջիններիս համար կիրառվում է «1»-ից մինչև «7» գնահատման համակարգ, որի հիման վրա երկրներին դասակարգում են հետևյալ երեք կատեգորիայի. «1.0 - 2.5» գնահատական ստացած երկրները համարվում են «**ազատ**», «3 - 5»-ը՝ «**մասնակի ազատ**» և «5.5 - 7.0»-ը՝ «**ոչ ազատ**» երկրներ: 2016թ.-ի զեկույցում դիտարկված 195 երկրներից 86 երկիր (44%) գնահատվել է որպես «**ազատ**», 59 երկիր (30%)՝ որպես «**մասնակի ազատ**» և 50 երկիր (26%)՝ որպես «**ոչ ազատ**»:

«Ազատությունը աշխարհում» 2016թ. ինդեքսի գնահատման հիմքում 2015թ. հունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը ընկած ժամանակահատվածի համընդգրկուն իրադարձություններն են: Հաշվետվությունները պատրաստելու ժամանակ վերլուծաբանները օգտվում են տեղեկատվության բազմազան աղբյուրներից, ներառյալ արտասահմանյան և տեղական օրաթերթերը, ամսագրերը, ակադեմիական վերլուծությունները, հասարակական կազմակերպությունների, գիտահետազոտական կենտրոնների, անհատ մասնագետների հետ կապերը, ինչպես նաև այցելում են տարածաշրջան՝ իրավիճակին տեղում ծանոթանալու նպատակով:

¹Տե՛ս **Freedom in the World 2016/ Anxious Dictators, Wavering Democracies: Global Freedom under Pressure.**
https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FITW_Report_2016.pdf:

Հայաստանի գնահատականները. Հայաստանի «Քաղաքական իրավունքների» և «Քաղաքացիական ազատությունների» 2016թ. ինդեքսները նախորդ տարվա համեմատ մնացել են անփոփոխ և դրանց միասնական (միջին) ինդեքսը կազմել է «4.5», համաձայն որի Հայաստանը, ինչպես և նախորդ տարի, Ֆրիդոմհաուզի կողմից դիտարկվում է որպես «մասնակի ազատ» երկիր (տե՛ս աղյուսակ 1-2)²:

«Ազատությունը աշխարհում 2016» զեկույցում չի փոխվել նաև **Լեռնային Ղարաբաղի** միասնական (միջին) ինդեքսը և կազմում է «5», համաձայն որի Լեռնային Ղարաբաղը, ինչպես և նախորդ տարի, դիտարկվում է որպես «մասնակի ազատ» տարածք³:

Հայաստանը փարածաշրջանային համապարկերում. Քաղաքական իրավունքների և քաղաքացիական ազատությունների ոլորտում բարեփոխումների ընթացքի 2015թ. գնահատականով Հայաստանը զիջում է Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի բոլոր երկրներին, իսկ նախկին ԽՍՀՄ երկրներից զիջում է Մերձբալթյան երկրներին, Ուկրաինային, Մոլդովային և Վրաստանին:

Հարավկովկասյան տարածաշրջանի երկրներից Հայաստանը զգալիորեն գերազանցում է Ադրբեջանին, որը համարվում է «ոչ ազատ երկիր»: Ընդ որում, Ֆրիդոմհաուզի 2016թ. զեկույցում Ադրբեջանի քաղաքական ազատությունների ինդեքսը, հետևաբար նաև՝ ազատության միասնական (միջին) ինդեքսը վատացել է, քանի որ 2015թ. ընթացքում այդ երկրում տեղի են ունեցել ազատությունը սահմանափակող իրադարձություններ: Մասնավորապես, Ֆրիդոմհաուզի փորձագետները նշում են Ադրբեջանում կոպիտ խախտումներով անցկացված պառլամենտական ընտրությունների մասին⁴: Ինչ վերաբերում է Վրաստանին, այստեղ նախորդ տարվա համեմատ ոչ մի փոփոխություն չի գրանցվել, երկրի ազատության միասնական (միջին) ինդեքսը կազմում է «3» և Վրաստանը, ըստ Ֆրիդոմհաուզի, համարվում է «մասնակի ազատ երկիր»:

Նախկին ԽՍՀՄ, Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրների քաղաքական իրավունքների ու քաղաքացիական ազատությունների 2015թ. գնահատականները և 1992-2015թթ. Հայաստանի ու հարավկովկասյան մյուս երկրների գնահատականները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակներ 1-2-ում:

---

2 Աղբյուրը՝ *Freedom in the World 2016/ Anxious Dictators, Wavering Democracies: Global Freedom under Pressure*, էջ 20: https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FITW_Report_2016.pdf:

³ Նույն տեղում, էջ 24:

⁴ Նույն տեղում, էջ 17:

«Ֆրիդոմհաուզի» գնահատականները նախկին ԽՍՀՄ, Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրների քաղաքական իրավունքների և քաղաքացիական ազատությունների բարեփոխումների ընթացքի վերաբերյալ (2016 թ.)⁵

Աղյուսակ 1

Երկիր	Ազատության ստատուսը	Քաղաքական իրավունքների ինդեքս	Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս	Ազատության Վարկանիշ (միասնական ինդեքս)	Համախառն գնահատականը	Միտումը
Չեխիա	Ազատ	1	1	1	95	
Էստոնիա	Ազատ	1	1	1	94	
Լեհաստան	Ազատ	1	1	1	93	
Սլովենիա	Ազատ	1	1	1	92	
Լիտվա	Ազատ	1	1	1	91	
Սլովակիա	Ազատ	1	1	1	89	
Խորվաթիա	Ազատ	1	2	1.5	87	
Լատվիա	Ազատ	2	2	2	86	
Ռումինիա	Ազատ	2	2	2	83	
Բուլղարիա	Ազատ	2	2	2	80	
Հունգարիա	Ազատ	2	2	2	79	↓
Սերբիա	Ազատ	2	2	2	78	
Մոնտենեգրո	Մասնակի ազատ	3	3	3	70	↓
Ալբանիա	Մասնակի ազատ	3	3	3	67	
Վրաստան	Մասնակի ազատ	3	3	3	64	
Ուկրաինա	Մասնակի ազատ	3	3	3	61	
Մոլդովա	Մասնակի ազատ	3	3	3	60	↓
Մակեդոնիա	Մասնակի ազատ	4	3	3.5	57	↓
Բոսնիա-Հերց.	Մասնակի ազատ	4	3	3.5	57	
Թուրքիա	Մասնակի ազատ	3	4	3.5	53	↓
Կոսովո	Մասնակի ազատ	3	4	3.5	52	
Հայաստան	Մասնակի ազատ	5	4	4.5	46	
Ղրղզստան	Մասնակի ազատ	5	5	5	38	
Լեռն. Ղարաբաղ	Մասնակի ազատ	5	5	5	33	
Ղազախստան	Ոչ ազատ	6	5	5.5	24	
Ռուսաստան	Ոչ ազատ	6	6	6	22	
Իրան	Ոչ ազատ	6	6	6	17	
Բելառուս	Ոչ ազատ	7	6	6.5	17	
Տաջիկստան	Ոչ ազատ	7	6	6.5	16	↓
Ադրբեջան	Ոչ ազատ	7	6	6.5	16	
Թուրքմենստան	Ոչ ազատ	7	7	7	4	

⁵ Աղբյուրը՝ *Freedom in the World 2016/ Anxious Dictators, Wavering Democracies: Global Freedom under Pressure*, էջ 7: https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FITW_Report_2016.pdf

Ինդեքսն արտացոլում է 2015 թ. հունվարի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը տեղի ունեցած համաշխարհային իրադարձությունները:

**«Ֆրիդոմհաուզի» գնահատականները Հարավկովկասյան երկրների քաղաքական իրավունքների
և
քաղաքացիական ազատության բարեփոխումների ընթացքի մասին
(1991 - 2015 թթ.)**

Աղյուսակ 2

«Ազատությունը աշխարհում» հրապարակումը	Ինդեքսների անվանումը	Հայաստան	Վրաստան	Ադրբեջան
1991-92	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	6	5
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	5	5	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ	Մասնակի ազատ
1992-93	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	4	5
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	3	5	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
1993-94	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	3	5	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	5	6
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
1994-95	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	3	5	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	5	6
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
1995-96	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	5	6
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
1996-97	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
1997-98	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	4
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
1998-99	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	4
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
1999-2000	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	4
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
2000-01	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
2001-02	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
2003	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ
2004	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	4	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5

«Ազատությունը աշխարհում» հրապարակումը	Ինդեքսների անվանումը	Հայաստան	Վրաստան	Ադրբեջան
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2005	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2006	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2007	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2008	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2009	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	6	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2010	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	6	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	4	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2011	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	6	4	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2012	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	5
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2013	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	6
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2014	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	6
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	6
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ
2015	«Քաղաքական իրավունքների ինդեքս»	5	3	7
	«Քաղաքացիական ազատությունների ինդեքս»	4	3	6
	Ազատության վարկանիշը	Մասնակի ազատ	Մասնակի ազատ	Ոչ ազատ